

V JEDNÉ ZEMI PANOVAL KRÁL, KTERÝ MĚL VELMI sličného a dobrého syna, jež nade všechno miloval; tím více ale nenáviděla ho královna, jeho macecha. Ona neměla sice žádných vlastních dětí, pro které by mu snad byla přednost záviděla; ona jej toliko proto nenáviděla, že sama panovat chtěla, v čemž jí on jedinou byl překážkou, poněvadž otec pro velikou lásku svou v brzkém čase vládu mu odevzdati chtěl. K tomu však nechtěla ona dokonce přivoliti. Vědělať dobře, že by jí ani lest, ani jakákoli chytrost, v kteréžto u krále velmi zběhlá byla, nic nepomohla, hledala tedy pomoci v jiném prostředku, který byl mnohem hroznější; její černé srdce bylo ale všeho schopno.

Několik mil od hlavního města bydlela v lese stará čarodějnice, která daleko široko pro své čary a tajné umění rozhlášená byla. K ní se královna uchýlila.

Přestrojena šla do lesa, v kterém stará bydlela. Když přišla až na vykázané místo, spatřila jeskyni, u jejíhož vchodu dva draci hlídali. Ti, jak královnu spatřili, hned ze tlam a z očí oheň na ni sršeli, ona se toho ale nelekla a silným hlasem na starou do jeskyně volala. Za malou chvíli vyšla tato a za ní dvě kočky, dvě sovy a jiné podivné netvory. „Co žádáš, královno?“ ptala se jí čarodějnice.

Královna podivíc se, že ji žena poznala, řekla k ní: „Velmi mnoho slyšela jsem o tobě i o tvém umění, a proto bych ráda o pomoc tě prosila ve věci, na které mi mnoho záleží a za kterou bych se ti královsky odměnila.“

„Jestli to, co žádáš, stojí v mé moci, chci ti být po vůli,“ odpověděla stará, slíbené odměny nemohouc se ani dočkat.

„Poznala jsem,“ pravila královna, „že máš nejtajnějších věcí známost, a proto skoro zbytečné bylo by povídati



tobě, že mám syna neobyčejné krásy, kterého nenávidím a jehož bych se ráda zprostila, protože mi cestu k trůnu zamezuje. Jestli tobě možno proměnití jej v jakékoli zvíře a ode dvora vypudit, dám ti, co sama chceš budeš.“

„Totě arci těžká věc,“ odpověděla po dlouhém rozmejšlení čarodějnice, „ale pokusím se o to. Zejtra o polednách přijdu k tvému dvoru.“

Spokojena slovy těmito odešla královna z lesa. Druhý den v poledne přišla čarodějnice všem ostatním neviditelná ke královně, která v komnatě plna netrpělivosti čekala. Čarodějná žena, podpírajíc se o hadovitě točenou hůl, promluvila k ní: „Především musím míti od prince několik vlasů.“

„To bude ovšem věc těžká,“ pravila královna, procházejíc se v myšlénkách po komnatě; za chvíli ale odešla do zahrady, kde se princ poledního času obyčejně zdržoval a kde náhodou také tenkrát pod stromem líbě spal. Jak ho spatřila, byla ráda, že tak brzy a tak lehkou k vlasům přijde. I běžela to staré povědět, která bez meškání spícím princovi ostrými nůžkami opatrně několik vlasů ustríhla.

Byltě ale princ ten tak krásný, že ho i tomu zatvrzelému srdci čarodějnému líto bylo; pročť umínila si, že ho nechce na věky zkazit, jakž královna byla nařídila. Když opět do zámku přišla, uzavřela se v jednom pokoji a tu čáry své prováděla. Princ spal pokojně. I zdálo se mu, že se k němu blíží stará škaredá žena, která černou holí se ho dotýkajíc praví: „Proměň se v krásnou bílou labuť, s citem však člověčím; zpěv tvůj buď tak líbezný, že kdo tebe uslyší, každý si tě zamiluje. Získáš-li si v té podobě srdce nejkrásnější princezny, aby tobě k vůli mocným princem pohrdla a tebe za manžela pojala, budeš vysvobozen, ta však, jenž příčinou jest tvého zaklení, v tu chvíli ve škaredého pavouka se promění.“



Poděšen tímto ukrutným snem, mnul si princ oči, aby ze spaní procitl; což když se mu podařilo, lekl se náramně, neboť viděl, že je v labuť proměněn a že po jezeru plyne. I počal naříkat zpěvem tak bolestným, že se všickni z celého zámku sběhli a tu labuť poslouchali. Sám král přišel a slyšel s bolným citem zpěv ten labutí. Ubohý neměl ani zdání, že je to jeho vlastní milovaný syn.

Zaklený princ loučil se s otčinou a plaval dále; nevědělť, kam má jít, aniž chtěl v domovu zůstat. Král se zatím sháněl po synovi, avšak nadarmo; nikde ho nenalezl. I byl nářek a pláč po celém království. Umínil sobě tedy král, že se optá staré čarodějnice, zdali by ona věděla, kam jeho syn se poděl. Tato mu pověděla pravdu, ačkoli neřekla, že ona a královna jsou toho příčinou. I naříkal král a smutek ani odložiti nechtěl, dokud by syn vysvobozen nebyl.

Tento plaval pořád dále a dále, až přišel z jezera do veliké řeky, kde viděl mnoho, přemnoho ptáků, kteří si povídali, kde byli a co viděli; tu si vzpomněl, že mu baba řekla, najde-li princeznu, která si ho zamiluje a za manžela vezme, že bude vysvobozen. I umínil si hledati pannu, která by nejkrásnější byla na celém světě.

Přimísil se tedy mezi ptáky a vyptával se jich, zdali by některý z nich o takové princezně věděl. Ale žádný mu zprávu jistou dáti nemohl. Vědělť sice o krásných princeznách, ale žádná z nich nebyla by mohla nejkrásnější slouti. Plaval tedy dále, až přišel k moři, kde množství vlaštoviček lítalo. I ptal se jedné, zdali by ona o takové panně věděla?

„Slyšela jsem o jedné panně,“ zaštěbetala tato, „která je nejkrásnější na celém světě, ale nevím, kde se zdržuje.“

„To já ti povím, a chceš-li, také tě tam dovedu,“ zavrkal divoký holub, jenž poslední slova jejich zaslechl. „Já vím o té krásné princezně, bývám tam někdy a vždy



z její ruky nejlepších jídel dostávám. Jsi-li spokojen, ukážu ti k ní cestu.“

Labuť byla radosti plna, že se dověděla o panně, která by ji vysvobodit mohla. Sivý holoubek se do povětří vznesl a s labutí v dáli odletěl. Dlouho letěli, dříve než onu zem, kde ta krásná princezna s otcem přebývala, uhlídali.

Jednoho dne zrána ale holoubek radostí křídlyma zatřepal, když zámek královský spatřil. „Zde je to tedy a tam v té zahradě je rybník, kde se vodní ptactvo zdržuje, a na těch krásných stromech zase my si poletujem; odpoledne přijde princezna a přinese nám v bělounkých rukou hojnost potravy. Spustíme se tedy do té zahrady a tam ji očekávejme.“

Jak řekl, tak učinil. Když po hladině krystalového rybníku královská labuť plavala, počala zpívat. Dcera králova, jmenem Lída, dívala se právě z okna. „Co to za libě bolestný hlas?“ pravila sama k sobě, „kdo to tak překrásně zpívá?“

Tu přilítl k oknu holoubek a zaklubal zamýšlené panně na rameno.

„Hleď, hleď, kdepak ty jsi se tu zase vzal? chce se ti jíst?“ I podávala mu jídlo, holub ale poletoval dál a dále a vábil princeznu za sebou po zahradě, až k rybníku přišla. „Ach, totě překrásná labuť,“ zkřikla, a na holoubka zapomenuvši k labuti běžela a sladké zrna jí podávala. Princ užasl nad krásou té ženy a cítil, jak mu srdce pod sněhobílým peřím bije. Nebylť arci na takovou stravu zvyklý, ale z její ruky byl by všecko vzal.

„Zpívej, krásná labuti, ještě jednou zazpívej,“ prosila Lída.

I nedala se k tomu dlouho pobízet. Přívětivě své krásné oko k ní pozdvihši, počala tak líbezně pěti, že Lídě divně okolo srdce bylo. Nemohla ani uvěřit, že by to hlas

ptačí byl. Tu přišel i sám král a též se tomu krásnému zpěvu podivil. Od té chvíle princezna nejraději u rybníka sedala a s labutí se bavila a ta rozumná a zamilovaná labuť se také nikomu jinému hladit nedala nežli jí a také žádnému nezaspívala nežli jí. A když z vody ven vyšla a princezně k nohous, ba i na klíně ležela, červeným zobákem její bílé ruce a růžová ústa líbajíc, přála si Lída, aby labuť nebyla.

Dlouhý čas již trávil princ na krásném ostrově. Tu přišla jednoho dne Lída k němu a počala si tuze naříkat. „Zpívej, drahá, zpívej, bysi ten bol ze srdce mého zahнала; ach, pomysli jen, mám si vzít prince, jehož milovat nemohu!“

Tu se ulekl princ velice a v tesklivém zpěvu svůj bol pronášel. Nedlouho za Lídou přišel její ženich, krásný to a bohatý princ. Jakmile jej zaklená labuť spatřila, začala tak divně a zoufale křičeti, že tento si uši zacpav ihned utéci musel. Lída jí však srdečně poděkovala.

U večer seděla princezna u okna a rozmejšlela, jak by se nemilého ženicha zprostila; neb druhý den již měla s ním buďto zasnoubena, aneb navždy otcovského domu zbavena býti. Tu ji vytrhl z jejího rozmejšlení sivý holoubek silným do ramena klubnutím.

„Já ti dám dobrou radu,“ pravil k ní: „zejtra zvol bílou tvou labuť za manžela, uděláš dobře a vysvobodíš krásného prince.“ Nato uletěl.

Princezna nemohla se ani z podivení vybrati. Tu slyšela zase bolestný zpěv labutí a pocítila v srdci svém, že to nemůže pouhý nerozumný pták býti. Upokojena ulehla na lože.

Labuť však plavala a naříkala celou noc; neboť přišla doba, kde se její vysvobození rozsouditi mělo. Zvolí-li princezna prince, umínila sobě, že smrtí zahyne, jelikož bez ní a v takové podobě byl jí život hrozný. Jak se roze-



dnívalo, nastal velký shon a hluk po celém zámku, hosté přijížděli a všude se přípravy k zasnoubení strojily. Jen princezna na to nemyslíla. Když se přiblížila hodina a ona již v bílém šatu drahými kameny a perlami ozdobena a přichystána čekala, přišel otec a ženich, též v samém zlatě a stříbře ustrojený, pro ni, aby ji do velké síně vedli.

„Nikoli zde,“ pravila, když tam přišli, „k rybníku pojdte, tam vám rozsudek svůj vyjevím.“

Šli tedy do zahrady až k rybníku. Ulekla se labuť a myslila, že se již Lída s ní rozloučiti přichází. Tato však pravila: „Nemohu si, otče, vzítí ženicha, kterého jsi mi ustanovil, a raději se od tebe odloučím, budeš-li na svém státi; dovol ale, bych do svého zajetí tuto labuť vzítí a s ní se zasnoubiti směla.“

Král již myslil, že dcera rozumu pozbyla. Ta však zpěvce k sobě zavolala a do náručí ho tiskla. „Ty jsi můj ženich a nastávající manžel.“

Sotva to dořekla, přivinul ji k srdci krásný jinoch a místo červeného labutina zobáku líbaly ji růžové jeho rety. Všickni ustrnuli; Lída však v srdci vroucně holoubku za dobrou radu děkovala. Když se princ z jejího náručí vyvinul, přistoupil ku králi a všecko mu řekl, jak se to s ním stalo. Král tomu však věřiti nechtěl; ale když dcera prositi počala a princ se sám v rukojemství dával, chtěl-li by král k jeho otci poslati, tu konečně svolil.

Odbytý ženich nemeškal déle, ale hned odejel.

Zasnoubení milenců slavilo se hlučně a skvostně. V noci, když princ do své ložnice přišel, viděl holoubka na okně sedět. „Ty dobrý ptáčku,“ pravil k němu princ, „tobě jedině za všecko děkuji, pověz mi, kdo jsi, vím, že nejsi všední pták, a rád bych se ti odsloužil.“

„Já jsem byl u tvého dědečka ve službě,“ řekl holoubek, „a když umřel, přišel jsem k jednomu čarodějníku, který mně svou dceru za manželku dal a umění tomu naučil.“



Nemohl jsem na tvůj rod zapomenout, a proto jsem po jeho smrti aspoň blíže města, kde tvůj otec přebývá, se usadil. Vídával jsem tě často a mnoho neštěstí od tebe odvrátil. Poslední však jsem nemohl odstranit, protože to v mé moci nebylo. Když však stará čarodějnice tvou krásou obměkčena výminku při tvém zaklení učinila, přede vzal jsem si, že ji vyplním, což se mi také poštěstilo. Tvá matka se v pavouka proměnila, a jakmile tebe na trůně uhlídá, zlostí pukne. Otce jsem o všem zpravil a již je na cestě tobě vstříc. Buď šťastný a vzpomeň si někdy na mne. Nemám žádného a o samotě dlouho živ nebudu, a proto odměny nežádám.“ Dříve než se princ vzpamatovati mohl, byl staroušek pryč.

Druhý den se mladí manželé s otcem rozloučili a jeli k otci princovu. V polou cestě se s ním setkali; i vítali s velkou radostí syna i dceru. Když přijeli domů, byl princ hned za krále zvolen. Jak holoubek řekl, tak se stalo; v pokoji královny nebylo po změně princově nikoho viděti nežli škaredého pavouka, který se při zvolení nového krále rozpukl. Mladý král poslal slavné poselství pro otce manželčina, a když přijel, hlučné a radostné hody se slavily, při čemž král nařídil, že se v celé jeho zemi žádný holub zabíti nesmí, na věčnou památku jeho vysvobození. V královském rybníku se mnoho a mnoho labutí na památku chovalo, které královna sama krmívala; ale žádná neuměla tak krásně zpívati jako zaklený princ.